

„Őrizzük, tartsuk fenn emlékeinket,
gyűjtsük össze töredékeinket,
nehogy elveszenek végleg,
s ezáltal is üresebb legyen a múlt,
szegényebb a jelen és kétesebb a jövő.”

Cato

Válogatás a „**Fehérpartok**” alján címmel készülő helytörténeti kiadványból. (szerkeszti: Heinrich Pál)

Balaton levél

A Balatonfő mentén, hatalmas lösz-part alján szerényen meghúzódó Balatonaliga-üdülőhely valóban hálás lehet úgy Karafiáth Jenőnek, ki oly lelkesen buzog ennek a helynek fejlesztése érdekében is, mint a Balatoni Kurírnak, hogy Karafiáth legutóbbi felszólalásának teret adott.

Balatonaliga valóban a Balaton egyik legkedvesebb és legalkalmasabb pontja. A fővároshoz legközelebb esik, fürdőhelyének talaja bársony-simaságú homok, egyik jóízű forrás a másikat éri, lombos fája is van elég, úgyhogy sétahelyek is kínálkoznak.

Sajnos azonban, a Balaton-kultusznak évről-évre örvedetesen erősödő mozgalma Aligát eddig még nem eléggé vonta be tevékenységi körébe.

Legelsősorban akadálya ez üdülőhely fejlődésének a marha- és disznólejáró. Évtizedekkel ezelőtt Balatonfőokajár község írásosan jogot nyert arra, hogy állatjait az aligai parti nagy szakadékon át a Balatonra hajthassa, ott itathassa és hevertethesse. A közigazgatási hatóságoknak bizonyára módjában áll – közegészségi és közrendészeti szempontból talán kötelességük is – az állat lehajtásának megtiltása, amivel szemben azután a község, a maga kétségtelen jogának érvényesítése érdekében természetesen a járásbíróshoz fordulna. A bíróság bizonyára nem tenne egyebet, mint hogy a fürdőteleptulajdonos részvénytársaságot kötelezné vagy a községi jognak pénzben leendő megváltoztatására vagy alkalmas területen kutaknak és delelőhelynek létesítésére. Így igen egyszerűen lenne megoldható ez a régóta húzódozó kérdés.

Teljesen igaza van Karafiáth Jenőnek abban is, hogy

Balatonaligának és a szépen fejlődő szomszédos Balatonakarattyának úttal és vasúttal összeköttetése nemcsak a Balatonfőnek, hanem az egész balatoni körforgalomnak érdeke. A két üdülőhely közti út kiépítése, s ezzel egyidejűleg ott a parti viszonyok rendezése a Balatoni Intéző Bizottságnak és a hatóságoknak szerető gondját kell, hogy képezze. De igen szükséges – és nem is olyan nagy dolog lenne – az Akarattyát Aligával összekötni hivatott 3 és fél kilométeres vasútvonalnak kiépítése is, amely láncszem még hiányzik a Balaton körvasútjából.

Sürgős óhajtása Balatonaligának a már több, mint két évtizeddel ezelőtt a földművelésügyi kormányzat részéről kilátásba helyezett kikötő megépítése. Az Aligán időző kül- és belföldiek sehogyan sem tudják megérteni, hogy miért nincs lehetővé téve innét a hajón eljutás a szemben fekvő Almádiba, vagy a többi szép balatoni kikötőhöz? Megint igaza van Karafiáthnak, hogy a balatoni hajózást a Balatonfőről kellene irányítani.

Az idén végre Aliga is hozzájutott a villanyvilágításhoz, de még hátra van a vízvezeték létesítése, amit az itteni pompás italú, bővizű források felhasználásával szépen meg lehetne oldani. Ahogyan mi aligaiak áldoztunk a villanyvilágításra, mindenesetre áldoznánk a vízvezetékre is, ha a költség egy részének magasabb illetékes körök által leendő viselésére reményt nyujtatnák.

A természetszerűleg kevés pénzzel rendelkező aligai fürdőegyesület már néhány év óta olajoztatja a telepen végighúzódozó műutat, de ennek a vasúti állomáshoz vezető szakaszát már fedezet hiányában nem tudja olajoztatni s ott bizony nagy port vernek a kocsik és autók. Gondoljon erre is a Balatoni Intéző Bizottság, s egyúttal arra is, hogy miután az úttestnek csak a közepe van szabályszerűleg elkészítve, két szélén azonban maradt a kidolgozatlan poros út – ezek az útszélek is hozassanak legalább kavicsolással rendbe, s az olajozás ezekre a részekre is terjesztessék ki.

Nos hát igen – a szegény kis Balatonaligának van elég sok baja – még jóval több a fentebb érintetteknél, de reméli, hogy joggal számíthat a maga erőfeszítései mellett a felsőbb intéző köröknek megértő erkölcsi és közhasznú anyagi támogatására is.

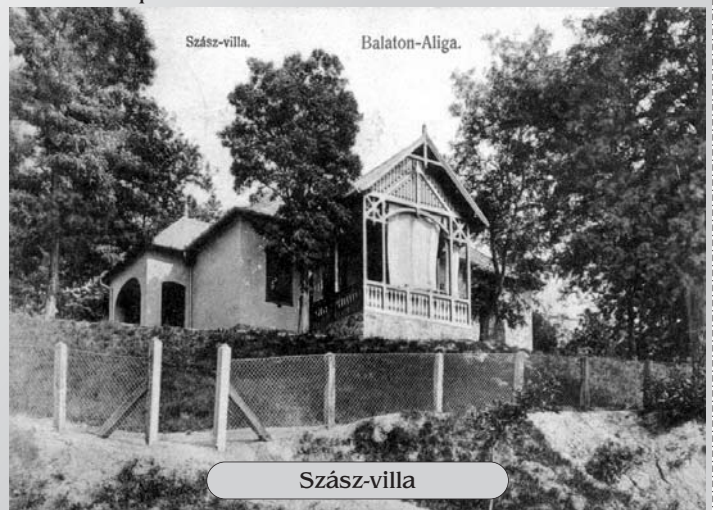
✉ Szász Károly
(1865-1950)

Forrás:

Balatoni Kurír,
1935. szeptember 04.

Kluzsinszky-villa

Szász-villa

A Balaton körül

Mészöly Gyula kormányfőtanácsos, a Balatoni Szövetség legidősebb tagja, aki 70 évvel ezelőtt mint az enyingi járás főtisztviselője foglalkozott már balatoni kérdésekkel és akinek a meggyőző érvelései alapján szervezték meg a Balatonaligai fürdőtelepet, nemrég azzal az indítvánnyal kereste meg dr. Ripka Ferencet, Budapest szék. fővárosi főpolgármesterét, hogy a Balatoni Szövetség március 29-iki közgyűlése elé tegyen olyértelmű indítványt, mely szerint Balatonaliga, mint a fővároshoz legközelebb eső fürdőtelep Balatonpest elnevezést kapjon. A főpolgármester a szövetség közgyűlésén, másirányú elfoglaltsága miatt, nem jelenhetvén meg, a kérdés nem is tárgyalatott, de hogy a főpolgármester a terv megvalósítása iránt nem idegenkedik, mutatja ezt az a levél, amit Mészöly Gyulához intézett és a következőképpen szól:

„Méltóságos Uram! őszinte köszönettel vettem azt az irányomban tanúsított figyelmet, amelyet a Balatoni

Szövetség közgyűlésén előadni szándékolt indítványának megküldésével fejezett ki. Méltóságodat, aki évtizedeket töltött el a balatoni kultusz szolgálatában, a leghivatottabbnak tartom annak megállapítására, hogy milyen intézkedések szükségesek a legszebb természeti kincsünk fejlesztése érdekében. Az indítványt természetesen magamévá teszem, azonban nem tudom, hogy lesz-e alkalmam ezt a Balatoni Szövetség közgyűlésén kifejezésre juttatni, tudniillik, hogy rendkívüli mértékű hivatali elfoglaltságom nem akadályoz-e meg a megjelenésben. Ha Méltóságod óhajtja, készséggel lépek érintkezésbe másokkal is, hogy támogassák ezeket a javaslatokat, bár megvagyok győződve afelől, hogy Méltóságod nagy érdemei alapján az indítvány döntő súllyal fog latba esni.”

Forrás:

Balaton, 1931. április-május

Műsoros est Balatonvilágos fürdőtelepen

Elismerésre méltó módon adott kifejezést folyó hó 22-én Balatonvilágos Kláratelep nyaralóközönsége lelki érzelmeinek, amikor anyagiakban és erkölcsiékben fényesen sikerült művészi estélyt rendezett újonnan épített kápolnája javára. Az ünnepi estélyt dr. Szádeczky-Kardoss Boldizsár főügyész megnyitó beszéde vezette be. Mindvégig magas színvonalon tartott előadásában egy tettekben gazdagon megnyilatkozó férfiú nemes szíve dobogását éreztük, ki fáradságot nem ismerve hozza sorozatos áldozatait a Balaton kultúrája fejlesztésére. Huszti Dénes és Zsizsmann Endre humoros zongoraszámait, majd Kehrling Béla szavalatában gyönyörködött a közönség. Stowasser Irénke „Áriák” énekszámát, Huszti Dénes zongorakíséretében kedves volt. Demkó Márta „Az ezüsfátyol legendája” melodramát, Szunerics Gyula zeneszerző kíséretében lebilincselő erővel adta. Vitéz szepezdi Kiss Józsefné magyar mű- és népdalai, vitéz szepezdi Kiss József kíséretében megérdemelt ünneplést váltott ki a lelkes közönségből.

Zsizsmann Endre magánszáma után vitéz szepezdi Kiss József énekelt Hodula István a Nemzeti Zenede tanára kíséretében. Majd Rónay

György költő saját szerzeményű verseivel és Kökény Ilona a Belvárosi Színház tagja gyönyörködtetett. Hodula István zeneszerző saját szerzeményei, Véssey Ede saját költeményei előadásával arattak nagy sikert. Rostaházy Anci a Városi Színház tagja, Kubinyi Tibor a Magyar Színház tagja nívós szereplése után Huszti Dénes és Zsizsmann Endre zárózeneparódiája fejezte be a mindvégig előkelő magaslaton mozgó művészi estét, melynek konferálását Szádeczky - Kardoss László igazi rátermettséggel végezte. A nagyszámban résztvevő előkelő közönség sűrű tetzésnyilvánításával honorálta az önzetlen előadóművészeket, akik tudásuk legjobb termékeit áldozták az Úr oltárára. Hála és köszönet nekik! Köszönet a nemes lelkeknek, kik sok fáradsággal a művészestélyt megrendezték. A résztvevő közönség pedig azon boldogító tudattal távozik a pihenése helyéről, hogy ajándékát annak dicsőségére adta, aki az irtalmas és könyörületes szívűeket meg nem veti.

☞ (tj.)

Forrás:

Veszprémi Hírlap, 1931. augusztus 30.

Hullámtörés (részlet)

Koszorús, virágillatos, madárhangos a természet. Akár csak a kedvünkért volna ez a napos idő.

Az aszfalt forrón verte vissza a napsugarakat. Csak a nagy bérházak és a körülárcsozott fák árnyékában volt tűrhető a járás.

– Itt már a május is fulladt – válaszolta Isaák menyaszszonya örömségére.

– Azért vágyom vidékre. Milyen más is lesz a Balaton mellett, Istenem! Sóhajtott Honka s arcát elöntötte a vágy melegsége. Szinte sugárzott.

– Megnézzük a lakásunk és útrakeresztünk.

– Minek, édesem? Legszebb nászút lesz, ha délutánként ki-kirándulunk a Balatonra. A mohos, gyöpös, csurgó forrásnál letelepszünk. Legalább nem szenved hiányt a ház tájéka. Holdvilágos estéken csónakba ülünk s bevezünk a tavon. Kis háztartás, munkás élet, így képzeltem mindig. Fülledt vasúti kocsiban... halálos gyötrelem volna.

A terv maradt.

Édesanyjuk várt rájuk. Honka ölelte, csókolta. Annyi jót, szépet mondott és írt róla az ura még vőlegénykorában.

Most csak sírt az anyjuk. A túlárado örömkönyvek leföleződtek a szíven s utat kerestek.

Megozsonáztak. Utána sorra jártak kertek, majorságot, épületek. Anyjuk a fiára hártott minden érdemet.

– Nézd, lányom, ezt is Sándor találta ki... Itt is rád gondolt.

Honka leginkább a pelyhes kis csirkéknek örült. Utána is kapott egynek s mondta:

– Szakasztott olyan, mint az én kendermagosom. Nini, ez mind kendermagos lesz! Még az ól is a pestire hasonlít.

Odáig volt az örömtől, mert egyik meglepetés után újabb érte. Szeretettel nézett urára. Bele nagy, fényes szemébe. Szeretet, mondás, hosszú beszéd volt a nézésében. Sándor úgy, de úgy megértette, hogy a mondott beszédet se lehet jobban megérteni. Belekaroltak édesanyjuk karjába. Jobbról Honka, balról a fia. Így jártak-keltek a kerti utakon. Ez volt anyai szeretetért az apotheozis. Bent a szobában is közrefogták, szinte a tenyerükön hordozták.

Szoba csak egy volt teljesen bebútorozva. Nagysíki, izléses bútorok álltak benne. A vetett ágy fölött Zatzka Madonnája függött. A képpel szemközt, az ágy végénél bordó bársonyos imazsámoly állott. A falon tájképek, Isaák aquareljei.

Isaák Honka mellé az imazsámolyra térdelt: a Szűz átszellemült arcát keresték és a gyermek Jézus glóriás fejét. Összehajtották fejüket. Lélek lélekbe ömölve térdepeltek s ott csókolta először szájára a kis feleségét.

Honka egy-kettőre betalált a pusztai életbe.

Ellátogattak haza is.

Verőfényes reggelen indultak meg; terhes akácillat, minden beöntő napsugár, eget visszaverő tószín s harmatcsillámos kövér fű között.

Üdén, kipirultan érkeztek meg.

Az unokaöccs eléjük futott:

– A Sándor bátyja! ... A Sándor bátyja!...

Eleinte idegenkedett ángyától. De az úgy tudta a szóval édesíteni, hogy az anyjuk se jobban. Egyenesen megbabonázta a gyerekeket. Az ősrómai család puritán, tiszta köre éledt Isaák lelkében. Nap-nap után feszült e hithur, Honka meg édes nótákat pengetett rajta.

Az iskolaév megkezdődött. A kis cselédgyerekeket megfésülten, kimosdottan vezette föl az édesanyjuk.

Napbarnán s megnyúltan néztek szét az iskolapadból. Hozzánóttek a pad magasságához. Szoktatóul csak ismételtetés járta s egynéhány új ének, Isaák feleségének a születésnapjára. Senkit se vártak rá s Isaák is csak annyit ejtett el a szóból:

– Ha más nem, a bátyám gyerekei megjönnek. Gyereknek kalács a fő. Húson nem kap. Süss édesem jócskán!

A nagy nap reggelén csak fölhangzik ám: Éljen soká! A csengő gyermekhang diskantja szaporán énekl:

– Éljen soká! Éljen soká! Éljen soká!

– Éljen...éljen...soká! – tartják ki az altot az éneklők!

Az énekre megjelenik Honka, könnycsepp rezeg szemében. Barátságos tekintetével végigcirógatja az énekkar megtisztálkodott tagocskáit. Mikor végeztek, besiet. Az asztalszárnyait kihúzza, nagy fehér abrosszal, leteríti. Most már érti, miért rendelte meg férje a dióspatkót, mákoskalácsot s nemsokára huszonnégy pár kopogós kiscsizma lógott le a hosszú kerti lócáról s székekről. Tördelik a dióspatkókat s újtermésű dió, mogyoró ropog hozzá. Szelíd jószággal kérdezte-vallatta őket a vendéglátó ünnepelt.

Hamar neki bátorodtak és feleltek értelmesen. A nyáron még szilajon elfutottak előle, vagy szótlanul báméskodtak rá. Most már érzett rajtuk az iskola himpora, amit kíméletlenül lesöpört a libamező s a tehénpasztorkodás.

A bátrabbja megmondotta:

– A Jósának üres dióhaját ígért... Ropogtathatja karácsonykor.

– Téged megdicsértek?

– Abrakos tarisznyámba szentjános kenyeret tesz a kis Jézuska.

– Tesz, kis fiam, ha szorgalmasan tanulsz és jól viselkedel, – biztatta őket, mert tetszett az őszinteségük. Ezt becsülte legelőbbre benne Isaákné, hisz a kasznár-családot a rafináltsága miatt kerülte.

Isaák is csak hivatalos dolgokban érintkezett velük.

Az előző uraság szó nélkül rendelte meg a gyermekek könyveit, mert a törvény szerint szegénysorsú gyermekek szükségletét az iskolafenntartó szerzi be. Bezzeg megtagadta ez:

– Imádkoztasson velük! – Ernyedt röhögésre a szögletes arca, annyira tetszett neki otromba elszólása.

– A szabadságelvével ellenkezik ez a mondása.

– Teletömik a gyerek fejét. Törvényekkel védik a bérest. Ma már nagyobb úr a cseléd, mint a gazda.

– Nagyon egyoldalú ítélet – felelte a rosszmájúságra Isaák.

– Deres, meg bot kell, nem humanizmus – tetézte embertelen gondolkodását a kasznár.

– Kérem, káplárbottal, deressel a felvilágosultság századában nem kormányozhatunk.

Az élt kiérezte a kasznár, mert ő szokott a fölvilágosultsággal előhozakodni.

Balatonvilágos szerepe a balatoni vitorlázás kialakulásában II.rész

Az I. világháború és a forradalmak éveiben a club hivatalos működése szünetelt.

1920. augusztus 15-én megtartották a világosi első vitorlás házi versenyt.

1921. január 1-jén megindította a club az első magyar vitorlás szakújságot „Magyar Yacht” címmel. A lap felelős szerkesztője és kiadója Kleindin Hugó főtítkár.

1921. szeptember 6-án a BYC által kiírt Kenese – Keszthely – Rekordversenyt (a táv megállása nélküli végigvitorlázása) Jordán Károly nyerte 6 óra 42 perces idővel. Ezt az eredményt először Uhl Gyula 5 óra 53 percre, másodsor ugyancsak ő 1936. augusztus 20-án 5 óra 41 percre módosította.

1922. áprilisában a club Kaáli Nagy Dezsőnek, a Balatoni Kikötők M. kir. Felügyelősége főnökének jóakaró támogatásával Siófokon, a Sió jobb partján clubházépítés céljaira 30 éves bérlet formájában igen szép területet kapott.

Május 23-án a club Aliga-Világosi Osztálya elnökévé választotta Gallart Girbal Józsefet, aki e tisztséget megszakítás nélkül viselte a II. világháborúig.

1923-tól:

- rendszeressé váltak a világosi vitorlásversenyek
- megépültek a Club siófoki, almádi, lellei és füredi clubházai

- megépült a lellei kikötő
- közreműködtek a 14 és 22 m²-es yolle, a balatoni dingi és olimpiai yolle megtervezésében, a próbahajók „bevitorlázásában” és az osztályversenyek megrendezésével történő népszerűsítésükben illetve elterjesztésükben

Az 1925-ös év fontos eseménye a Siófokon szeptember 8-án, 12-én a sporthét keretén belül lezajlott Dinghy-Európa Bajnokság, amelyen a magyar színeket Kovács Béla clubtársunk viselte és igen csekély pontszám híján a II. helyet küzdötte ki.

1927. július 28-án volt a Vitorlásszövetség által rendezett első magyarországi női verseny. Ennek a válogató versenye volt Balatonvilágoson 1927. július 21-én.

A sporttörténeti eseményen a világosi-aligai résztvevők névsora:

1. Gallart Lea
2. Kleindin Valy
3. Hamvas Margit
4. Jordán Gizella
5. Schmalz Józsefné
6. Schödl Ilus

A füredi verseny I. és II. helyezettjei Gallart Lea és Kleindin Valy voltak.

1928-ban az amszterdami olimpián Magyarországot Uhl Raoul sporttársunk képviselte.

Ha nem is tartozik szigorúan a vitorlástörténethez, mégis meg kell emlékeznünk a B.Y.C. kebeléből kiindult balatoni „Reménytűz” akcióról, melynek

kezdeményezői (1935 évben) és főmozgatói dr. Dömötör Jenő, Jordán Károly, Schmalz József és Kleindin Hugó voltak. Biztak abban, hogy ez a szép gondolat idővel mind nagyobb tért fog hódítani és láthatóvá fogja tenni azt a szép elgondolást, hogy kincses Balatonunk térképe a vízparton körös-körül gyűjtött „Reménytűzek”-kel rajzolódjék ki. Az első reménytűzeket augusztus 19-én gyűjtötték meg. A hagyomány ma is él!

Az 1936 év egyik legfontosabb sporteseménye a július 17-én lezajlott második „Kék Szalag verseny” volt. Clubunk végtelen öröme a nagyszabású verseny győztese a már többször említett jeles versenyzőnk Kovács Béla volt „Kincsem” nevű hajójával.

Az év második érdekes versenye a „Négytó verseny” volt (Zürichi tó, Ammersee, Attersee és Balaton). A négy futamban tartott versenyen a magyarok győztek (az egyéni versenyt Kovács Béla nyerte „Kincsem III.” hajójával).

1937-ben a BYC 25 éves jubileumi ülésén dr. Ugron Gábor a Magyar Vitorlás Yachtszövetség akkori elnöke ünnepi beszédében a következőket mondta:

„Helyes volt a B.Y.C. alapítóinak az az elgondolása, hogy a sport fejlődése legalább két clubot kíván. A Balatoni Yacht Club és a később alakult yacht clubok nemes versengése nemcsak a clubokat, hanem a yachtsportot is erősen fejlesztette. A további fejlődést már mindenki természetesnek találja.

A sikerből a Balatoni Yacht Club nagymértékben kivette a részét, áldozatos munkájával, jó példaadásával és tagjainak áldozatkészségével. Tette pedig ezt nemcsak a sport, hanem a magyar haza javára is, aminek alappillére nem más, mint minél munkabíróbb, minél képzetesebb, fáradhatatlan, testben, lélekben erős generáció nevelése és olyan nemzedék sorompóba állítása, amely, ha kihull kezünkől a zászló, felveszi és magasabban tudja azt lobogtatni.”

Utóirat

1. 1944-ben a BYC yolle típusú, rendszeresen versenyző hajóinak száma:

dingi	29 db
14 m ² -es yolle	9 db
22 m ² -es yolle	10 db
25 m ² -es yolle	6 db
olimpiai yolle	3 db
összesen	57 db

Ezek közül balatonvilágosi telephellyel rendelkezett 14 db.

2. Az akkori vízi életre jellemző, hogy Balatonvilágoson 103 db csónak illetve vitorlás volt.

Ebből

27 magán + 6 bérelhető vitorlás, és
49 magán + 21 bérelhető csónak.

✍ dr. Géruz Miklós